

בבית המשפט העליון

רע"א 7613/18

לפני: כבוד השופט ד' מינץ

המבקשת: יילמזלר אינטרנשיונל חברה לבניה, תיירות וטקסטיל

נגד

המשיב: פקיד שומה חולון

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי תל אביב-יפו (כב' השופט מ' אלטוביה) מיום 16.09.2018 בע"מ 51463-01-14

בשם המבקשת: עו"ד זיו שרון; עו"ד עמית גליק; עו"ד זוהר לנדה;
עו"ד גל ליפשיץ

החלטה

לפני בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופט מ' אלטוביה) מיום 16.9.2018 בע"מ 51463-01-14, במסגרתה נדחתה בקשה לעיכוב הליכים לפי סעיף 6 לחוק הבוררות, התשכ"ח-1968 (להלן: חוק הבוררות או החוק).

הרקע לבקשה

1. בשנת 2002 נחתם הסכם בין התעשייה הצבאית לישראל (להלן: תע"ש) לבין משרד ההגנה הטורקי, על פיו תע"ש תבצע השבחת טנקים של צבא טורקיה בהיקף של כ-700 מיליון דולר, כנגד התחייבות של מדינת ישראל לבצע רכש גומלין מטורקיה בהיקף של כ-200 מיליון דולר (להלן: הסכם הגומלין או ההסכם). על פי סעיף 13 להסכם, כל סכסוך שיתגלע "לרבות, ללא הגבלה, בקשר לתוקף, השפעה, יישום, איון, ביטול או כל תנאי אחר ובקשר לכל סכסוך אחר שיעלה" מההסכם, הצדדים ינסו תחילה ליישבו בתום לב. עוד קובע הסעיף כי ככל שלא יצליחו, הסכסוך יועבר להכרעה סופית

בבוררות, כאשר כל אחד מהצדדים ימנה בורר מטעמו ובורר שלישי ימונה על ידי שני הבוררים שנבחרו.

2. נספח A להסכם עוסק בעסקאות רכש גומלין מוצעות עבור מימוש חלקה של תע"ש בהסכם, ובו צוינו חברות טורקיות שניתן לשתף עמן פעולה ולרכוש מהן מערכות, חלקים, חומרים ושירותים אחרים. בין החברות האמורות צוינה המבקשת, חברה קבלנית פרטית הרשומה בישראל והמצויה בבעלות טורקית, שעמה נבחן שיתוף פעולה בדמות ייצוא משאבי אנוש. בהמשך לאמור ובמסגרת מימוש הסכם הגומלין, בשנת 2003 הוסכם בין תע"ש למשרד ההגנה הטורקי כי חלק מההתחייבות שנטלה תע"ש על עצמה ימומש בדרך של העסקת עובדים זרים מטורקיה על ידי המבקשת. הסכם זה עוגן בהחלטת ממשלה מיום 31.7.2005, במסגרתה נקבע כי המבקשת תקבל היתר מיוחד להעסקת 800 עובדים מטורקיה בענף הבניין.

3. מכוח ההיתר האמור העסיקה המבקשת עובדים זרים, ובמסגרת שומת מס הכנסה לשנים 2007-2010 היא חויבה על ידי המשיב בהיטל עובדים זרים מכוח חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003 (להלן: חוק ההיטל). אלא שלגישת המבקשת, לא ניתן לחייב אותה בתשלום ההיטל, שכן בעוד שתכלית חוק ההיטל הייתה לצמצם העסקת עובדים זרים, העסקת עובדים שכאלה על ידה מהווה אינטרס מובהק של המדינה במסגרת קיום התחייבויותיה לפי הסכם הגומלין. כמו כן, במסגרת דיון שהתקיים בבג"צ 10843/04 מוקד סיוע לעובדים זרים נ' ממשלת ישראל, פ"ד סב(3) 117 (2007), שעסק בהחלטת הממשלה האמורה בעניין היתר ההעסקה, טען בא-כוח המדינה כי המבקשת, אשר הייתה צד להליך, פטורה מהיטל עובדים זרים. משכך, בינואר 2014 הגישה המבקשת ערעור מס על השומה לבית המשפט המחוזי (להלן: ההליך).

4. ביום 8.2.2018, ארבע שנים לאחר פתיחת ההליך ולאחר שכבר הוגשו סיכומים מטעמה, הגישה המבקשת לבית המשפט המחוזי בקשה לעיכוב הליכים לפי סעיף 6 לחוק הבוררות, העוסק בסכסוכים שהוסכם למסרם לבוררות אשר חלה עליה אמנה בין-לאומית. על פי האמור בבקשה, ביום 30.10.2017 שלחה המבקשת מכתב למספר גורמים ממשלתיים ובהם משרד האוצר, רשות המיסים, פקיד שומה חולון ותע"ש (להלן: הנמענים), בו ציינה כי היא חויבה בתשלום היטל עובדים זרים בניגוד להסכם הגומלין ועל כן היא דורשת לקיים הליך בוררות כמצוות סעיף 13 להסכם הגומלין. ביום 14.12.2017 נענתה המבקשת כי הנמענים אינם רואים עצמם מחויבים לסעיף 13

האמור. ביום 5.1.2018 קיבלה המבקשת תשובה נוספת, במסגרתה צוין כי הנמענים סבורים שאין כל סמכות לדון במחלוקת בין המבקשת לבין מדינת ישראל בהליך בוררות, אך יחד עם זאת האחרונה תשתתף בהליך הבוררות תוך שמירה על מלוא טענותיה לגבי סמכות הבוררים. נוכח חילופי דברים אלה פנתה המבקשת כאמור לבית המשפט בבקשה לעיכוב ההליך.

5. ביום 8.3.2018 הגיש המשיב את תגובתו לבקשה לפיה דינה להידחות. נטען כי מטרת הבקשה היא למנוע בירור ענייני של ערעור המס שהמבקשת הגישה בעצמה, תוך הימנעות מתשלום חוב המס. המבקשת כבר הגישה בקשה דומה לעיכוב הליכים לפני מועד ההוכחות בתיק אך מחקה אותה תוך זמן קצר, והחליטה להגיש בקשה נוספת לאחר שההליך כבר הסתיים ונותר רק להמתין להגשת סיכומי התשובה של המערערות ולמתן פסק דין. מכל מקום, מדובר בערעור מס שלבית המשפט יש סמכות להכריע בו בהתאם לדיני המס, ואין מקום להליך בוררות שעה שאף אחד מהצדדים אינו צד להסכם הגומלין.

6. ביום 16.9.2018 דחה בית המשפט המחוזי את הבקשה לעיכוב הליכים. נקבע כי משעה שהמבקשת והמשיב אינם צד להסכם הגומלין, על מנת לאמץ את עמדת המבקשת יש צורך ב"מתיחת" הצדדים להסכם כך שיכללו גם את המבקשת ואת המשיב, וזאת בהיעדר תשתית או הצדקה עניינית לעשות כן. על כן, הבקשה לעיכוב הליכים בשל תניית בוררות לכאורית, נדחתה. מכאן הבקשה.

טענות המבקשת

7. לטענת המבקשת, נפלו מספר שגגות מהותיות ועקרוניות בהחלטת בית המשפט המחוזי המחייבות את התערבותו של בית משפט זה. בית המשפט המחוזי שגה עת התעלם מהסכמתה המפורשת של המדינה, ובכללה המשיב, להתדיין במסגרת הליך הבוררות. בית המשפט גם שגה כשנטל לעצמו את ההכרעה בשאלה האם המבקשת והמשיב הם צדדים להסכם הגומלין הקובע תניית בוררות, שכן היא מצויה בסמכות הבוררים והיא כפופה לדין הטורקי. אף אם נניח שלבית המשפט הסמכות להכריע כי תניית הבוררות שבהסכם תקפה לגבי הצדדים להליך, הכרעתו ניתנה מבלי שהובאו ראיות מטעם הצדדים לעניין זה ותוך התעלמות מהלכות בית משפט זה ביחס להרחבת תחולתם של הסכמי בוררות על צדדים שאמורים להיות צד להם. כן שגה בית המשפט עת התעלם מכך שהליך הבוררות עשוי לייתר את המשך ההליך, בעוד שהכרעה בהליך לפניו לא תייתר את המשך הליך הבוררות. על בית המשפט לשקול גם את מאזן הנוחות

של הצדדים ולתת דעתו לעובדה שהימשכות ההליך לפניו תגרום למבקשת נזקים אדירים.

8. המבקשת סבורה כי מדובר במקרה חריג המצדיק מתן רשות ערעור. לדידה, מדובר בהחלטה בעלת השפעה מכרעת על עצם קיומו של ההליך לפני בית המשפט המחוזי, ועל כן עומדת באמות המידה למתן רשות ערעור על החלטות ביניים. כמו כן, מדובר במקרה המעלה שאלות עקרוניות ומהותיות, ועל כן מתקיימים התנאים למתן רשות ערעור על החלטות בענייני בוררות. הותרת החלטתו של בית המשפט המחוזי על כנה מרוקנת מתוכן את הוראות חוק הבוררות ביחס לעיכוב הליכים, ויש להתערב בה.

דיון והכרעה

9. לאחר שעיינתי בבקשה ובנספחיה, הגעתי לכלל מסקנה כי דינה להידחות אף מבלי להיזקק לתשובת המשיב.

10. הלכה מושרשת היא כי רשות ערעור על החלטות בית המשפט בענייני בוררות תינתן במקרים חריגים ומצומצמים בלבד, המעלים שאלה עקרונית החורגת מעניינם של הצדדים לסכסוך, או כאשר עלול להיגרם עיוות דין חמור (ראו למשל: רע"א 3313/18 אברמוביץ נ' גלית, פסקה 7 (16.5.2018); רע"א 1494/16 חברה ישראלית לחובילים בע"מ נ' טרקס יונייטד קיום לימיטד, פסקה 10 (5.5.2016); רע"א 2528/08 קוצקי נ' הראל, פסקה 9 (4.1.2009)). הדברים אמורים ביתר שאת שעה שההחלטה מושא הבקשה נוגעת לעיכוב הליכים לפי סעיף 6 לחוק הבוררות. החלטות מסוג זה נתונות לשיקול דעתה הרחב של הערכאה הדיונית, וערכאת הערעור לא תתערב בהן אלא במקרים נדירים בהם נפלה טעות של ממש (ראו למשל: רע"א 1027/16 גלובל מותגים בינלאומיים בע"מ נ' Life Style Licensing B.V, פסקה 4 (81.2.2016); רע"א 5386/09 הרמן נ' אריאל (מ.ד.ע.) טכנולוגיות ייעוץ עסקי ופיננסי בע"מ, פסקה 23 (11.1.2010)). בענייננו, החלטת בית המשפט המחוזי נעוצה בנסיבותיו הקונקרטיות של המקרה והיא לא מעלה שאלה עקרוניות. אף לא התרשמתי כי עלול להיגרם למבקשת עיוות דין חמור. עיקר טענות המבקשת נסוב על עמדתה לפיה בית המשפט שגה ביישום עקרונות החוק והפסיקה על עניינה הפרטני, ומשכך הבקשה אינה עונה לקריטריונים שהותוו בפסיקה לעניין מתן רשות לערעור.

11. בבחינת למעלה מן הצורך אעיר כי גם לא מצאתי כי נפלה טעות בהחלטת בית המשפט המחוזי. מלשוננו של סעיף 6 לחוק הבוררות נלמד כי על מנת לעכב הליכים על פיו, נדרש שיתקיימו שלושה תנאים מצטברים: מדובר בסכסוך שהוסכם למסרו

לבוררות; חלה על הבוררות אמנה בין-לאומית שישראל צד לה; האמנה קובעת הוראות בעניין עיכוב הליכים (וראו: רע"א Tyco Building Servies 4986/08 נ' אלבקט וידיאו בע"מ, פסקה 46 (12.4.2010)). בעניינו, בית המשפט מצא כי התנאי הראשון – הוסכם למסור את הסכסוך לבורר – לא מתקיים. אציין כבר עתה, כי בניגוד לטענת המבקשת, ההכרעה בשאלה זו בוודאי מצויה בידיו של בית המשפט. מדובר בתנאים להפעלת סמכותו שלו ומטבע הדברים הוא שיכריע האם הם מתקיימים, אם לאו. מסקנה אחרת, לפיה השאלה האם התקיימו התנאים הקבועים בסעיף 6 נתונה להכרעתו של הבורר, תיצור מצב אבסורדי, לפיו כאשר אין הסכמה בין הצדדים על קיומו של הסכם בוררות, בית המשפט יצטרך להפנות את הצדדים לבורר, לפני שיפעיל את סמכותו לעכב הליכים, על מנת שיכריע בשאלה. ברי שלא לכך התכוון המחוקק.

12. ולגופם של דברים. בית המשפט המחוזי ציין כי מכיוון שהצדדים להסכם הם תע"ש ומשרד ההגנה הטורקי, ולא הצדדים להליך, על מנת לאמץ את עמדת המבקשת צריך "למתוח" את תע"ש כך שתחול על מדינת ישראל ולהתייחס למשיב כזרוע של המדינה, וזאת תוך התעלמות מהיות תע"ש תאגיד נפרד מהמדינה. מנגד יש גם "למתוח" את משרד ההגנה הטורקי כך שיחול על המבקשת. בית המשפט לא מצא כי יש לכך כל תשתית או הצדקה עניינית. הכרעה זו, מלבד היותה הכרעה עובדתית שכידוע ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בה (ראו למשל: רע"א 7068/09 סינבטי נ' S.H.G Golden & Silver LTD, פסקה 12 (29.12.2009)), נראית לי סבירה בנסיבות העניין ואינני רואה טעם להתערב בה.

13. אכן, יתכנו מקרים שבהם יכיר בית המשפט באפשרות להרחיב את תחולתו של הסכם בוררות כך שיחול גם על גורמים שאינם צדדים לו. ברם, מדובר במקרים חריגים בלבד (להרחבה ראו: רע"א 3925/12 דונן נ' עו"ד יובל כהן (17.6.2013) והאסמכתאות הנזכרות שם), ולא מצאתי כי המקרה דנן נמנה עליהם. בנסיבות העניין שלפני, אין אפוא הצדקה לסטות מן הכלל לפיו מקורו של הליך הבוררות בהסכמת הצדדים המפורשת למסור את ענייניהם להכרעת הבורר, ועל כן הסכם הבוררות מחייב את הצדדים החתומים עליו בלבד (וראו: רע"א 8033/17 נועם התורה נ' בן חמו, פסקה 7 (4.12.2017); רע"א 8113/09 אלייד סוכניות לביטוח (1975) בע"מ נ' מוניות ישיר סוכנות לביטוח 2001 בע"מ, פסקה 27 (2.11.2010)). משלא התקיים אפוא התנאי להסכמת הצדדים לברר את ההליך בבוררות, צדק בית המשפט עת דחה את הבקשה לעיכוב ההליך (וראו: רע"א Siemens AG 3331/14 (חברה זרה) נ' חברת החשמל לישראל בע"מ, פסקה 21 (13.8.2014)).

14. באשר לטענת המבקשת כי בית המשפט המחוזי התעלם מהסכמת המדינה להתדיין בבוררות. לא מצאתי כי יש בהסכמת המדינה במכתבה מיום 5.1.2018 למנות בורר מטעמה, כדי לבסס הסכמה מצידה לבורר את ההליך בבוררות. במכתבה של המבקשת לנמענים מיום 26.10.2017 צוין כי בהתאם לדין הטורקי, ככל שלא ימונה בורר מטעם המדינה בתוך 45 ימים, המבקשת תפנה לבית משפט בטורקיה על מנת שימנה בורר. כפי שהובהר בתגובת המשיב לבקשה לעיכוב הליכים שהוגשה לבית המשפט המחוזי, הסכמתה של המדינה למנות בורר מטעמה נבעה אך מהרצון למנוע מצב שבו הליך הבוררות יתקיים מבלי שיתאפשר לה למנוע תוצאות בלתי הדרושות בשל קיומו של הליך בוררות מעבר למדינת הים בהיעדרה. בנסיבות אלו קיים מרחק רב בין עמדתה של המדינה התם, לבין עמדתו של המשיב הכא. משכך, דין טענה זו להידחות גם כן.

15. בשולי הדברים אעיר כי בקשת המבקשת לעיכוב הליכים הוגשה בשלב מאוד מאוחר בהליך. ההליך בין המבקשת למשיב נפתח בינואר 2014. כשנתיים וחצי לאחר מכן הגישה המבקשת בקשה לעיכוב הליכים על פי סעיף 6 לחוק הבוררות, אך זנחה אותה לאחר מכן. כעת, הגישה המבקשת בקשה נוספת מטעמים דומים לבקשתה הקודמת, לאחר שכבר הסתיימו הליכי ההוכחות בתיק ואף לאחר שהוגשו סיכומים מטעם המבקשת עצמה (ורק שבוע לפני המועד שנקבע להגשת סיכומי המשיב). התנהלות זו מעוררת קושי ומעלה ספקות באשר לכנותה של טענת הבוררות שהעלתה המבקשת.

נוכח כל האמור, דין הבקשה להידחות. משלא נתבקשה תגובה, אין צו להוצאות.

ניתנה היום, י"ז בכסלו התשע"ט (25.11.2018).

ש ו פ ט